

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

ચેન્ના બોયના કૃષ્ણ યાદવ

વિરુદ્ધ

મહારાષ્ટ્ર રાજ્ય અને અન્ય.

૮ ડિસેમ્બર, ૨૦૦૬

[ન્યાયમૂર્તીશ્રી કે. જી. બાલકૃષ્ણાન અને ન્યાયમૂર્તીશ્રી ડી. કે. જૈન]

મહારાષ્ટ્ર સંગઠિત અપરાધ નિયંત્રણ અધિનિયમ, ૧૯૯૯-કલમ ૩ (૨), ૨૧ (૪) અને ૨-સંગઠિત અપરાધ સિંડિકેટ દ્વારા નકલી સ્ટેમ્પ અને સ્ટેમ્પ પેપરની પ્રિન્ટિંગ-અપીલકર્તા વ્યવસાયે વકીલ છે અને રાજ્ય સરકારમાં મંત્રી રહી ચૂક્યા છે-આરોપ છે કે નકલી સ્ટેમ્પ તેમના રક્ષણ હેઠળ વેચવામાં આવી રહી હતી-કલમ ૩ (૨) અને ૨૪-ન્યાયિક કસ્ટડી હેઠળ આરોપ-અપીલકર્તાને જામીનનો અધિકાર-શીર્ષક-અપીલકર્તા અને સિન્ડિકેટના મુખ્ય આરોપી વચ્ચેની સંબંધિત વાતચીત પરિચિત દેખાઈ શકે છે પરંતુ તે મુજબ ન

પણ હોઈ શકે અપીલકર્તાની સીધી ભૂમિકા સાબિત કરવા માટે તે પૂરતું હશે.

અપીલકર્તા સામે મહારાષ્ટ્ર સંગઠિત અપરાધ નિયંત્રણ અધિનિયમ, ૧૯૮૮ (મકોકા) ની કલમ ૩ અને ૨૪ તેમજ આઈપીસી અને બોમ્બે સ્ટેમ્પ્સ અધિનિયમ, ૧૯૫૮ની જોગવાઈઓ હેઠળ કેસ નોંધવામાં આવ્યો હતો. એવો આક્ષેપ કરવામાં આવ્યો હતો કે, અપીલકર્તાએ એક 'તેલગી' ની આગેવાની હેઠળની નકલી ટપાલ ટિકિટ છાપવા સંબંધિત સંગઠિત અપરાધ સિંડિકેટ પાસેથી સમયાંતરે મોટી રકમ મેળવી હતી અને તેના બદલામાં, એક પ્રભાવશાળી રાજકીય વ્યક્તિ હોવાને કારણે, સિંડિકેટને રક્ષણાત્મક છત્ર પૂરું પાડ્યું હતું, અને આ રીતે, જાણીજોઈને તેના દ્વારા સંગઠિત ગુના આચરવામાં મદદ કરી હતી અને તેને પ્રોત્સાહન આપ્યું હતું.

અપીલકર્તાની ધરપકડ કરવામાં આવી હતી અને હાલમાં તે ન્યાયિક કસ્ટડીમાં છે. આ અદાલતમાં અપીલમાં એવી દલીલ કરવામાં આવી હતી કે રેકૉર્ડ પરની સામગ્રીના આધારે, કોઈ નિષ્કર્ષ કાઢી શકાતો નથી કે અપીલકર્તા કાવતરામાં પક્ષકાર હતો અથવા તેણે જે ગુના સાથે તેલગી અથવા અન્ય સહ-આરોપીઓ સંકળાયેલા હતા તેમ કરવા અથવા તેને સરળ બનાવવા માટે ઉશ્કેર્યો હતો; જો ફરિયાદી પક્ષનું નિવેદન તેના અંકિત મૂલ્ય પર લેવામાં આવે તો પણ, અપીલકર્તાનું તેલગી સાથે કથિત જોડાણ તેના કેસને કલમ ૩ (૨) ની મર્યાદામાં

લાવશે નહીં અને મહત્તમ માત્ર મકોકા ની કલમ ૨૪ ને આકર્ષિત કરી શકાય છે અને મકોકા ની કલમ ૨૪ હેઠળ આપવામાં આવેલી મહત્તમ સજા ત્રણ વર્ષની સખત કેદ છે. અપીલકર્તા પહેલેથી જ ત્રણ વર્ષથી વધુ સમયથી ન્યાયિક કસ્ટડીમાં છે, તે જામીન પર છુટવા માટે હકદાર છે.

અપીલને મંજૂરી આપતા કોર્ટે

ઠરાવ્યુ ૧. એમ. સી. ઓ. સી. એ. ની કલમ ૨૧ની પેટા-કલમ (જ) માં બિન-અસ્થાયી કલમના એકદમ વાંચન પરથી સ્પષ્ટ થાય છે કે હાઈકોર્ટ અથવા સેશન્સ કોર્ટ દ્વારા જામીન આપવાની સત્તા માત્ર કલમ ૪૩૯, સી. આર. પી. સી. દ્વારા લાદવામાં આવેલી મર્યાદાઓને આધિન નથી પરંતુ એમ. સી. ઓ. સી. એ. ની કલમ ૨૧ (જ) દ્વારા મૂકવામાં આવેલી મર્યાદાઓને પણ આધિન છે. સરકારી વકીલને તક આપવા ઉપરાંત, અન્ય બે શરતો છે: અદાલતને સંતોષ થાય કે આરોપી કથિત ગુના માટે દોષિત નથી એવું માનવા માટે વાજબી આધારો છે અને જામીન પર હોય ત્યારે તે કોઈ ગુનો કરે તેવી શક્યતા નથી. શરતો સંચિત છે અને વૈકલ્પિક નથી. આરોપી દોષિત ન હોવા અંગે માનવામાં આવેલ સંતોષ વાજબી આધારો પર આધારિત હોવો જોઈએ. "વાજબી આધારો" અભિવ્યક્તિનો અર્થ પ્રાથમિક આધારો કરતાં કંઈક વધુ છે. તે એવું માનવા માટે નોંધપાત્ર સંભવિત કારણોને ધ્યાનમાં લે છે કે આરોપી કથિત ગુના માટે દોષિત નથી.

જોગવાઈઓમાં માનવામાં આવેલી વાજબી માન્યતા માટે એવી હકીકતો અને સંજોગોનું અસ્તિત્વ જરૂરી છે જે આરોપી કથિત ગુના માટે દોષિત નથી તે સંતોષને ન્યાયી ઠેરવવા માટે પૂરતા છે. આમ, એમ. સી. ઓ. સી. એ. હેઠળ જામીન આપવા માટે ઉપરોક્ત જોગવાઈ હેઠળ તારણોનું રેકોર્ડિંગ અનિવાર્ય છે; [૩૮૭-ઈ-જી]

રણજીતસિંહ બ્રહ્મજીતસિંહ શર્મા વિરુદ્ધ મહારાષ્ટ્ર રાજ્ય અને અન્ય., [૨૦૦૫] ૫ કલમ ૨૯૫, પર આધાર રાખ્યો હતો.

રાજ્ય વિ. કેપ્ટન.જગજીત સિંહ, [૧૯૬૨] ૩ એસસીઆર ૬૨૨; ગુરચરણ સિંહ વિરુદ્ધ રાજ્ય (દિલ્લી વહીવટીતંત્ર), [૧૯૭૮] એલ. એસ. સી. સી. ૧૧૮ અને જયેન્દ્ર સરસ્વતી સ્વામીગલ વિરુદ્ધ તમિલનાડુ રાજ્ય, [૨૦૦૫] ૨ એસ. સી. સી. ૧૩ નો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે.

૨.૧. આ તબક્કે, તે છે.અપીલકર્તાએ એમ. સી. ઓ. સી. એ. ની કલમ ૩ (૨) અથવા કલમ ૨૪ હેઠળ ગુના કર્યા છે કે નહીં તે અંગેના હકારાત્મક તારણ પર પહોંચવા માટે પુરાવાને ઝીણવટપૂર્વક તોલવું જરૂરી કે ઇચ્છનીય નથી. જે જોવાનું છે તે એ છે કે અપીલકર્તા બે ગુના માટે દોષિત નથી એવું માનવા માટે કોઈ વાજબી આધાર છે કે કેમ, તેના પર આરોપ મૂકવામાં આવ્યો

છે, અને આગળ કે તે જામીન પર હોય ત્યારે મકોકા હેઠળ ગુનો કરે તેવી શક્યતા નથી. જે સંજોગોએ ઉચ્ચ અદાલતને આ નિષ્કર્ષ પર પહોંચાડી છે કે અપીલ લાંતને તેલગીની સંગઠિત અપરાધ સિંડિકેટ, નકલી ટિકિટ છાપવા વગેરેની જાણકારી હતી અને તે અપીલકર્તાના રક્ષણ હેઠળ વેચવામાં આવી રહી હતી અને તેથી તેણે સંગઠિત અપરાધને પ્રોત્સાહન આપ્યું હતું, તે તેની અને તેલગી વચ્ચેની કથિત વાતચીત છે. કથિત વાતચીતમાં અપીલકર્તાનો તેલગી સાથે પરિચય દેખાઈ શકે છે, પરંતુ તે તેલગી દ્વારા સંગઠિત અપરાધ કરવા સાથે અપીલકર્તાની સીધી ભૂમિકાને સાબિત કરવા, મકોકા કલમ ૩ (૨) ની મર્યાદામાં આવતા સંગઠિત અપરાધ કરવા માટે ઉશ્કેરણીના ગુનાને ઘરે લાવવા અને/અથવા તેણે સંગઠિત અપરાધ સિંડિકેટના સભ્ય દ્વારા આવા અપરાધ કરવા પહેલાં અથવા પછી સંગઠિત અપરાધ કરવા માટે કોઈ મદદ અથવા સમર્થન આપ્યું હતું અથવા મકોકા હેઠળ કાયદેસર પગલાં લેવાથી દૂર રહ્યો હતો, આમ, તે કાર્યક્ષેત્રમાં આવે છે. એમસીઓસીએની કલમ ૨૪. તે સાચું છે કે જ્યારે કથિત ગુનાની ગંભીરતા ગંભીર હોય, ત્યારે માત્ર કેદનો સમયગાળો અથવા હકીકત એ છે કે નજીકના ભવિષ્યમાં ટ્રાયલ પોતે જ અથવા સંયુક્ત રીતે સમાપ્ત થવાની સંભાવના નથી, તે આરોપીને જામીન પર વિસ્તૃત થવા માટે હકદાર બનાવી શકશે નહીં. તેમ છતાં, જામીન આપવાનો પ્રશ્ન નક્કી કરતી વખતે આ બંને પરિબલોને પણ ધ્યાનમાં લઈ શકાય છે.[૩૮૯-સી-જી]

૨.૨.ઉપર જણાવેલી પરિસ્થિતિઓને ધ્યાનમાં રાખીને, ખાસ કરીને આરોપપત્રમાં અપીલકર્તાની ભૂમિકા, તે અપીલકર્તાને જામીન આપવા માટે યોગ્ય કેસ છે.[૩૮૯-એચ]

ક્રિમિનલ અપીલેટ જ્યુરિસડિક્શન:૨૦૦૬ની ફોજદારી અપીલ નંબર ૧૨૮૬.

ક્રિમિનલ અપીલ નંબર ૪૮૫૩/૨૦૦૪ માં બોમ્બે ખાતેની હાઈકોર્ટ ઓફ જ્યુડિકેચરના ૧૯-૯-૨૦૦૫ ના અંતિમ ચુકાદા અને આદેશમાંથી.

અપીલકર્તા માટે યુ. યુ. લલિત, એ. વી. સાવંત, સંજય સેન, રાણા એસ. બિસ્વાસ, એમ. રૂપેન્દ્ર, મનીષ પી. એસ. ચૌહાણ, વિશાલ આનંદ, રુચિકા રાઠી, સરલા ચંદ્ર, ચિનમોય ખાલડકર, એસ. કે. નંદી, શિવાજી એમ. જાધવ, હિમાંશુ ગુપ્તા, બ્રિજ કિશોર સાહ અને રાહુલ જોશી.

પ્રતિવાદીઓ માટે સુશીલ કુમાર, સંધ્યા ગોસ્વામી, પી. પરમેસ્વરન, ડી. એસ. મહરા, એસ. એસ. શિંદે, અનિરુદ્ધ પી. મયી અને વી. એન. રઘુપતિ.

કોર્ટનો ચુકાદો આના દ્વારા આપવામાં આવ્યો હતો

ડી. કે. જૈન, જે. લીવ મંજૂર.

૨. આ અપીલમાં પડકાર બોમ્બે ખાતેની હાઈકોર્ટ ઓફ જ્યુડિકેચરના વિદ્વાન સિંગલ જજ દ્વારા પસાર કરાયેલા ૧૯.૯.૨૦૦૫ ના આદેશને છે, જેમાં ફોજદારી કાર્યવાહી સંહિતા, ૧૯૭૩ (ટૂંકમાં 'કોડ') ની કલમ ૪૩૯ હેઠળ અપીલકર્તા દ્વારા પસંદ કરવામાં આવેલી બીજી જમીન અરજીને નકારી કાઢવામાં આવી છે.

૩. અપીલકર્તા વ્યવસાયે વકીલ છે. વર્ષ ૧૯૯૪માં તેઓ આંધ્રપ્રદેશ રાજ્યની વિધાનસભાના સભ્ય તરીકે ચૂંટાયા હતા. વર્ષ ૧૯૯૮ સુધી તેઓ આંધ્રપ્રદેશ સરકારમાં મંત્રી હતા. વર્ષ ૧૯૯૯માં તેઓ ફરીથી વિધાનસભાના સભ્ય તરીકે ચૂંટાયા હતા. ઓક્ટોબર, ૧૯૯૯થી નવેમ્બર, ૨૦૦૧ના સમયગાળા દરમિયાન તેઓ ફરી મંત્રી તરીકે વિવિધ વિભાગો સંભાળતા હતા.

૪. એક અબ્દુલ કરીમ લડસબ તેલગી (ત્યારબાદ 'તેલગી' તરીકે ઓળખાય છે) ની ધરપકડ કરવામાં આવી હતી અને ખૂબ મોટા પાયે નકલી ટપાલ ટિકિટ/કાગળો છાપવા અને વહેંચવાના કથિત ગુના માટે તેની સામે કાર્યવાહી કરવામાં આવી હતી. તપાસ દરમિયાન રૂ. ૧૨૮ કરોડ રૂપિયાની ટપાલ ટિકિટ/કાગળો જપ્ત કરવામાં આવ્યા હતા. વિશેષ તપાસ ટીમ દ્વારા તેલગીના

કબજા હેઠળના એક પરિસરમાં ૧૧.૧.૨૦૦૩ પર કરવામાં આવેલી બીજી શોધમાં માઈક્રો ઓડિયો કેસેટ મળી આવી હતી. આ કેસેટમાં અપીલકર્તા અને તેલગી વચ્ચેની કથિત વાતચીતનું રેકોર્ડિંગ હતું.ઉપરોક્ત કેસેટ પર ઉલ્લેખિત તારીખ ૧૬.૧.૧૯૯૮ છે. અપીલકર્તાના અવાજના નમૂનાઓના વિશ્લેષણ પર, ફોરેન્સિક લેબોરેટરીએ અભિપ્રાય આપ્યો હતો કે ઉપરોક્ત કેસેટમાં નોંધાયેલો અવાજ અપીલકર્તાનો હતો.

૫. કેસેટના આધારે ફરિયાદી પક્ષનો કેસ એ છે કે વર્ષ ૧૯૯૮માં અપીલકર્તા તેલગીના બે કર્મચારીઓ અબ્દુલ વાહિદ અને સદાશિવાના અપહરણમાં સામેલ હતો. તેમણે તેમની મુક્તિ માટે તેલગી પાસેથી ૨ કરોડ રૂપિયાની ખંડણી માંગી હતી. એક સોદો થયો અને તેના પરિણામે અપીલકર્તા તેલગીની નજીક આવ્યો. અપીલકર્તા અને તેલગી વચ્ચે મિત્રતા વિકસી અને પરિણામે, અપીલકર્તાએ નકલી ટપાલ ટિકિટ અને અન્ય દસ્તાવેજોના છાપકામ અને તેના વેચાણને લગતી આંધ્રપ્રદેશ રાજ્યમાં સંગઠિત અપરાધ સિન્ડિકેટની કથિત ગેરકાયદેસર પ્રવૃત્તિઓમાં તેલગીને સક્રિય સમર્થન અને મદદ કરી. ટૂંકમાં આરોપ એ છે કે અપીલકર્તાએ તેલગીની આગેવાની હેઠળના ઓર્ગેનાઈઝ્ડ ક્રાઈમ સિન્ડિકેટ પાસેથી સમયાંતરે મોટી રકમ મેળવી હતી અને તેના બદલામાં એક પ્રભાવશાળી રાજકીય વ્યક્તિ હોવાના કારણે તેણે ઓર્ગેનાઈઝ્ડ ક્રાઈમ સિન્ડિકેટને આંધ્રપ્રદેશ રાજ્યમાં ગેરકાયદેસર પ્રવૃત્તિઓ હાથ ધરવા માટે

રક્ષણાત્મક છત્ર પૂરું પાડ્યું હતું અને આમ જાણીજોઈને તેલગીની સિન્ડિકેટ દ્વારા ઓર્ગેનાઈઝ્ડ ક્રાઈમને પ્રોત્સાહન આપ્યું હતું.

૬. મુંબઈ પોલીસની વિશેષ તપાસ ટીમ દ્વારા તપાસ શરૂ કરવામાં આવી હતી પરંતુ બાદમાં અન્ય ૪૭ કેસોની સાથે કેસની તપાસ આ અદાલત દ્વારા સેન્ટ્રલ બ્યુરો ઓફ ઇન્વેસ્ટિગેશનને ટ્રાન્સફર કરવામાં આવી હતી. તપાસના પરિણામે, અપીલકર્તા સામે ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૧૨૦ (બી), ૨૫૫, ૨૫૬, ૨૫૭, ૨૫૮, ૨૫૯, ૨૬૩ (એ), ૪૨૦, ૪૬૭, ૪૬૮, ૪૭૧, ૪૭૨, ૪૭૩, ૪૭૪, ૪૭૫, ૪૭૬ અને ૩૪ હેઠળ કેસ નોંધવામાં આવ્યો હતો. બોમ્બે સ્ટેમ્પ્સ એક્ટ, ૧૯૫૮ની કલમ ૬૩ (એ) અને ૬૩ (બી) ની જોગવાઈઓ હેઠળ પણ કેસ નોંધવામાં આવ્યો હતો. ત્યારબાદ, મહારાષ્ટ્ર સંગઠિત ગુના નિયંત્રણ અધિનિયમ, ૧૯૯૯ (ત્યારબાદ 'મકોકા' તરીકે ઓળખવામાં આવે છે) ની કલમ ૩ અને ૨૪ પણ લાગુ કરવામાં આવી હતી. અપીલકર્તા સહિત કેટલાક આરોપીઓ સામે ભ્રષ્ટાચાર નિવારણ અધિનિયમ, ૧૯૮૮ની કલમ ૭ અને ૧૩ (i) (d) હેઠળ ગુનાઓ આચરવાનો પણ આરોપ મૂકવામાં આવ્યો હતો.

૭. અપીલકર્તાની ૬.૯.૨૦૦૩ પર ધરપકડ કરવામાં આવી હતી અને તેને પોલીસ કસ્ટડીમાં મોકલી દેવામાં આવ્યો હતો. ૨૬.૯.૨૦૦૩ થી તે ન્યાયિક કસ્ટડીમાં છે. ૨૯.૧૨.૨૦૦૩ પર આરોપપત્ર દાખલ કરવામાં આવ્યું હતું.

ત્યારબાદ કેટલીક વધુ આરોપપત્રો દાખલ કરવામાં આવી હતી અને અંતે સીબીઆઈ દ્વારા ૨૬.૭.૨૦૦૫ પર પૂરક આરોપપત્ર દાખલ કરવામાં આવ્યું હતું. આ તમામ આરોપપત્રોને એક સાથે જોડવામાં આવ્યા હતા.

૮. જામીન માટે અપીલકર્તાની પ્રથમ અરજી હાઈકોર્ટ દ્વારા ૬.૮.૨૦૦૪ પર નકારી કાઢવામાં આવી હતી. ઉપર નોંધ્યા મુજબ તેની બીજી જામીન અરજી વિવાદિત આદેશ દ્વારા નકારી કાઢવામાં આવી છે. કેટલાક સાક્ષીઓના નિવેદનો અને અપીલકર્તા અને તેલગી વચ્ચેની ઉપરોક્ત ટેપમાં નોંધાયેલી વાતચીતને ધ્યાનમાં લેતા, વિદ્વાન ન્યાયાધીશ એવા નિષ્કર્ષ પર આવ્યા છે કે, પ્રથમ દષ્ટિએ, એવું દર્શાવવા માટે રેકૉર્ડ પર સામગ્રી છે કે અપીલકર્તાને નકલી ટપાલ ટિકિટો છાપવા અને વેચવાના સતત સંગઠિત ગુના વિશે જાણકારી હતી; અને તેમણે જાણ સાથે અથવા એવું માનવા માટે કારણ સાથે નકલી ટપાલ ટિકિટોના વેચાણની પ્રવૃત્તિઓ ચાલુ રાખવા માટે રક્ષણ પૂરું પાડ્યું હતું કે તેઓ તેલગીના સંગઠિત ગુના સિંડિકેટને મદદ કરવામાં રોકાયેલા હતા. આમ, વિદ્વાન ન્યાયાધીશ એવા નિષ્કર્ષ પર આવ્યા છે કે અપીલકર્તાએ સંગઠિત ગુનાઓ કરવા માટે પ્રોત્સાહન આપ્યું હતું.

૯. અપીલકર્તા વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન પરિષ્ઠ વકીલ શ્રી ઉમેશ ચુ. લલિતે રજૂઆત કરી છે કે વિવાદિત આદેશમાં ઉલ્લેખિત ચાર સાક્ષીઓના

નિવેદનો સહિત રેકૉર્ડ પરની સામગ્રીના આધારે, કોઈ નિષ્કર્ષ કાઢી શકાતો નથી કે અપીલકર્તા કાવતરામાં પક્ષકાર હતો અથવા તેણે જે ગુના સાથે તેલગી અથવા અન્ય સહ-આરોપીઓ સંકળાયેલા હતા તેને કરવા અથવા તેને સરળ બનાવવા માટે ઉશ્કેર્યો હતો. એવી વિનંતી કરવામાં આવે છે કે અપીલકર્તા દ્વારા તેલગી પાસેથી રૂ. ૨ કરોડ રૂપિયાની ખંડણી માંગવાના આરોપને મકોકા હેઠળ કથિત મુખ્ય ગુના સાથે કોઈ સંબંધ નથી. રણજીતસિંહ બ્રહ્મજીતસિંહ શર્મા વિરુદ્ધમાં આ અદાલતના ચુકાદાનું સમર્થન મેળવવું. મહારાષ્ટ્ર રાજ્ય અને એ. એન. આર., જેમાં મકોકાની વિવિધ જોગવાઈઓ, ખાસ કરીને કલમ ૨ (૧) (એ) માં સમાવિષ્ટ "પ્રોત્સાહન" શબ્દની વ્યાખ્યાને ધ્યાનમાં લેવામાં આવી છે, વિદ્વતાપૂર્ણ વકીલે દલીલ કરી છે કે જો ફરિયાદી પક્ષનું સંસ્કરણ તેના અંકિત મૂલ્ય પર લેવામાં આવે તો પણ, અપીલકર્તાનું તેલગી સાથે કથિત જોડાણ તેના કેસને કલમ ૩ (૨) ની મર્યાદામાં લાવશે નહીં અને શ્રેષ્ઠ રીતે માત્ર મકોકા ની કલમ ૨૪ ને આકર્ષિત કરી શકાય છે. એવી વિનંતી કરવામાં આવે છે કે એમ. સી. ઓ. સી. એ. ની કલમ ૨૪ હેઠળ આપવામાં આવેલી મહત્તમ સજા ત્રણ વર્ષની સખત કેદ છે અને અપીલકર્તા પહેલેથી જ ત્રણ વર્ષથી વધુ સમયથી ન્યાયિક કસ્ટડીમાં છે, તે જામીન પર વિસ્તૃત થવા માટે હકદાર છે. વિદ્વાન વકીલે એ પણ ધ્યાન દોર્યું છે કે ઓછામાં ઓછા ત્રણ સહ-આરોપી, આર. એસ. શર્મા, મોહમ્મદ ચંદ મુલાની અને બાબનરાવ તુકારામ રંજને, જેમની સામે ઘણા વધુ પુરાવા ઉપલબ્ધ છે, તેમને આ અદાલત દ્વારા જામીન પર મુક્ત કરવામાં આવ્યા

છે.

૧૦. પ્રતિવાદીઓ વતી હાજર રહેલા વરિષ્ઠ વકીલ શ્રી સુશીલ કુમારે અપીલકર્તાને જામીનનો વિરોધ કરતી વખતે રજૂઆત કરી છે કે અપીલકર્તાએ ઉપરોક્ત સંગઠિત પ્રવૃત્તિને પ્રોત્સાહન આપ્યું હતું તે દર્શાવવા માટે રેકૉર્ડ પર પૂરતા પુરાવા છે. વિદ્વાન વકીલે દલીલ કરી છે કે તેલગી સાથે સંકળાયેલા બે માણસોના અપહરણ અને ખંડણી માંગવાના આરોપને ફરિયાદી પક્ષના કેસના વિરોધી તરીકે ગણી શકાય નહીં અને હકીકતમાં અપીલકર્તાનું ઉપરોક્ત કૃત્ય તેલગી સાથેના તેના જોડાણની શરૂઆત હતી જે આખરે તેલગી સાથે ગાઢ સંબંધમાં વિકસ્યું હતું, જેના કારણે અપીલકર્તાએ તેલગીના સંગઠિત ગુના સિંડિકેટને સક્રિયપણે ટેકો આપ્યો હતો અને બદલામાં તેને તેની પાસેથી મોટી રકમ મળી હતી.

૧૧. બિનજામીનપાત્ર ગુનાઓમાં જામીન મંજૂર કરવામાં સામાન્ય રીતે અદાલત સાથે જે વિચારણાઓ થાય છે તે આ અદાલત દ્વારા રાજ્ય વિરુદ્ધ કેપ્ટનમાં સમજાવવામાં આવી છે. જગજીત સિંહ અને ગુરચરણ સિંહ વિરુદ્ધ રાજ્ય (દિલ્લી વહીવટીતંત્ર) અને તાજેતરમાં જયેન્દ્ર સરસ્વતી સ્વામીગલ વિ. તમિલનાડુ રાજ્યમાં, જે છે:

".....ગુનાની પ્રકૃતિ અને ગંભીરતા; પુરાવાનું સ્વરૂપ; સંજોગો કે જે આરોપી માટે વિશિષ્ટ છે; સુનાવણીમાં આરોપીની હાજરી સુરક્ષિત ન હોવાની વાજબી સંભાવના; સાક્ષીઓ સાથે ચેડા થવાની વાજબી આશંકા; જનતા અથવા રાજ્યનું વ્યાપક હિત અને અન્ય સમાન પરિબળો કે જે કેસની હકીકતો અને સંજોગોમાં સુસંગત હોઈ શકે છે.

૧૨. જો કે, ઉપરોક્ત વ્યાપક સિદ્ધાંતો ઉપરાંત તાત્કાલિક કેસમાં એમ. સી. ઓ. સી. એ. ની જોગવાઈઓ લાગુ કરવામાં આવી હોવાથી, એમ. સી. ઓ. સી. એ. ની કલમ ૨૧ની પેટા-કલમ (૪) માં સમાવિષ્ટ જોગવાઈઓમાં લાદવામાં આવેલી મર્યાદાઓને જામીન આપવા માટેની અરજી સાથે વ્યવહાર કરતી વખતે અવગણી શકાય નહીં. સંબંધિત જોગવાઈ નીચે મુજબ છે:

"(૧)

(૨)

(૩)

(૪) સંહિતામાં કંઈપણ હોવા છતાં, આ અધિનિયમ હેઠળ શિક્ષાપાત્ર ગુનાનો આરોપી કોઈ પણ વ્યક્તિ, જો કસ્ટડીમાં હોય, તો તેને જામીન પર અથવા તેના પોતાના બોન્ડ પર મુક્ત કરવામાં આવશે નહીં, સિવાય કે.

(ક) સરકારી વકીલને આવી મુકિતની અરજીનો વિરોધ કરવાની તક આપવામા આવી છે; અને

(બી) જ્યાં સરકારી વકીલ અરજીનો વિરોધ કરે છે, ત્યાં અદાલતને સંતોષ થાય છે કે તે આવા ગુના માટે દોષિત નથી અને જામીન પર હોય ત્યારે તે કોઈ ગુનો કરે તેવી શક્યતા નથી.

(પ)

(ડ)

(૭) "

૧૩. પેટા-કલમમાં બિન-અસ્થાયી કલમના એકદમ વાંચન પરથી સ્પષ્ટ થાય છે કે ઉચ્ચ અદાલત અથવા સેશન્સ કોર્ટ દ્વારા જામીન આપવાની સત્તા માત્ર સંહિતાની કલમ ૪૩૯ દ્વારા લાદવામાં આવેલી મર્યાદાઓને આધિન નથી પરંતુ તે એમસીઓસીએની કલમ ૨૧ (૪) દ્વારા મૂકવામાં આવેલી મર્યાદાઓને પણ આધિન છે. સરકારી વકીલને તક આપવા ઉપરાંત, અન્ય બે શરતો છે: અદાલતને સંતોષ થાય છે કે આરોપી કથિત ગુના માટે દોષિત નથી એવું માનવા માટે વાજબી આધારો છે અને જામીન પર હોય ત્યારે તે કોઈ ગુનો કરે તેવી શક્યતા નથી. શરતો સંચિત છે અને વૈકલ્પિક નથી. આરોપી દોષિત ન હોવા અંગે માનવામાં આવેલ સંતોષ વાજબી આધારો પર આધારિત હોવો જોઈએ. "વાજબી આધારો" અભિવ્યક્તિનો અર્થ પ્રથમ દૃષ્ટિએ આધારો કરતાં કંઈક વધુ

છે. તે એવું માનવા માટે નોંધપાત્ર સંભવિત કારણોને ધ્યાનમાં લે છે કે આરોપી કથિત ગુના માટે દોષિત નથી. જોગવાઈઓમાં માનવામાં આવેલી વાજબી માન્યતા માટે એવી હકીકતો અને સંજોગોનું અસ્તિત્વ જરૂરી છે જે આરોપી કથિત ગુના માટે દોષિત નથી તે સંતોષને ન્યાયી ઠેરવવા માટે પૂરતા છે. આમ, એમ. સી. ઓ. સી. એ. હેઠળ જામીન આપવા માટે ઉપરોક્ત જોગવાઈ હેઠળ તારણોનું રેકોર્ડિંગ અનિવાર્ય છે.

૧૪. આર. બી. શર્માના કેસમાં (ઉપરોક્ત), ઉપરોક્ત જોગવાઈને કંઈક અંશે ઉદારતાથી સમજીને, એસ. બી. સિન્હા, જે. ત્રણ ન્યાયાધીશોની બેન્ચ વતી બોલતા આ રીતે અવલોકન કર્યું:—

"૪૩.એમ. સી. ઓ. સી. એ. ની કલમ ૨૧ (૪) એવા ગુના વચ્ચે કોઈ તફાવત કરતી નથી જેમાં આજીવન કેદની સજા અને એક કે બે વર્ષની કેદની સજા થાય છે. તે એવી જોગવાઈ કરતું નથી કે જો કોઈ વ્યક્તિ ત્રણ વર્ષથી વધુ સમયગાળા માટે જેલની પાછળ રહે છે, તેમ છતાં તેની સંડોવણી કાયદાની કલમ ૨૪ ની દ્રષ્ટિએ હોઈ શકે છે, અદાલત તેને જામીન પર વિસ્તૃત કરવા માટે પ્રતિબંધિત છે. તેથી, દરેક કેસને તેની પોતાની હકીકતો પર ધ્યાનમાં લેવો જોઈએ. તે સંગઠિત અપરાધમાં સામેલ છે કે તેને પ્રોત્સાહન આપે છે તે પ્રશ્નનો નિષ્પક્ષ રીતે નિર્ણય થવો

જોઈએ.

"૪૪.અમારા મતે, કલમ ૨૧ (૪) ના શબ્દો એવા નિષ્કર્ષ તરફ દોરી જતા નથી કે કોર્ટે હકારાત્મક તારણ પર પહોંચવું જોઈએ કે જામીન માટેના અરજદારે અધિનિયમ હેઠળ ગુનો કર્યો નથી. જો આવી રચના કરવામાં આવે છે, તો જામીન આપવાનો ઈરાદો ધરાવતી અદાલતે એ નિષ્કર્ષ પર પહોંચવું જોઈએ કે અરજદારે આવો ગુનો કર્યો નથી. આવી સ્થિતિમાં ફરિયાદી પક્ષ માટે અરજદારને દોષિત ઠેરવવાનો ચુકાદો મેળવવો અશક્ય હશે. વિધાનસભાનો આવો ઈરાદો ન હોઈ શકે. તેથી, એમ. સી. ઓ. સી. એ. ની કલમ ૨૧ (૪) ને વાજબી રીતે સમજવી જોઈએ. તેનો અર્થ એવો થવો જોઈએ કે અદાલત નિર્દોષ જાહેર કરવાના અને દોષિત ઠેરવવાના ચુકાદા અને સુનાવણી શરૂ થાય તે પહેલાં જામીન આપવાના આદેશ વચ્ચે નાજુક સંતુલન જાળવવામાં સક્ષમ હોય. તેવી જ રીતે, જામીન મંજૂર થયા પછી તેણે ગુનો કર્યો હોવાની શક્યતા અંગે કોર્ટે તારણ નોંધવું પડશે. જો કે, ભવિષ્યમાં આવો ગુનો આ કાયદા હેઠળનો ગુનો હોવો જોઈએ અને અન્ય કોઈ ગુનો નહીં. આરોપીના ભવિષ્યના વર્તનની આગાહી કરવી મુશ્કેલ હોવાથી, અદાલતે આરોપીના પૂર્વજો, તેની વૃત્તિઓ અને તેણે જે રીતે અને જે રીતે ગુનો કર્યો હોવાનો આરોપ મૂકવામાં આવ્યો છે તેને ધ્યાનમાં રાખીને આ બાબતના આ પાસાને ધ્યાનમાં લેવું આવશ્યક છે.

"૪૬.આ તબક્કે અદાલતની ફરજ પુરાવાઓનું ઝીણવટપૂર્વક મૂલ્યાંકન

કરવાની નથી, પરંતુ વ્યાપક સંભાવનાઓના આધારે તારણ પર પહોંચવાની છે. જો કે, કાયદાની કલમ ૨૧ની પેટા-કલમ (૪) માં સમાવિષ્ટ જોગવાઈઓને ધ્યાનમાં રાખીને મકોકા જેવા વિશેષ કાયદા સાથે વ્યવહાર કરતી વખતે, અદાલતે આ બાબતની વધુ ઊંડાણપૂર્વક તપાસ કરવી પડી શકે છે જેથી તે નિષ્કર્ષ પર પહોંચી શકે કે તપાસ દરમિયાન આરોપી સામે એકત્રિત કરવામાં આવેલી સામગ્રી દોષિત ઠેરવવાના ચુકાદાને યોગ્ય ઠેરવી શકે નહીં. જમીન મંજૂર કરતી વખતે અથવા નકારતી વખતે અદાલત દ્વારા નોંધાયેલા તારણો નિઃશંકપણે કામચલાઉ પ્રકૃતિના હશે, જે કેસની યોગ્યતા પર કોઈ અસર નહીં કરે અને આમ, ટ્રાયલ કોર્ટ કોઈ પણ રીતે પૂર્વગ્રહ વિના, ટ્રાયલમાં રજૂ કરાયેલા પુરાવાના આધારે કેસનો નિર્ણય લેવા માટે સ્વતંત્ર રહેશે.

૧૫. ઉપરોક્ત વ્યાપક સિદ્ધાંતોને ધ્યાનમાં રાખીને, હવે આપણે અપીલના ગુણદોષ પર વિચાર કરી શકીએ છીએ.

૧૬. આ તબક્કે, અપીલકર્તાએ એમ. સી. ઓ. સી. એ. ની કલમ ૩ (૨) અથવા કલમ ૨૪ હેઠળ ગુના કર્યા છે કે નહીં તે અંગેના હકારાત્મક તારણ પર પહોંચવા માટે પુરાવાને ઝીણવટપૂર્વક તોલવું જરૂરી કે ઇચ્છનીય નથી. જે જોવાનું છે તે એ છે કે અપીલકર્તા બે ગુના માટે દોષિત નથી એવું માનવા માટે કોઈ

વાજબી આધાર છે કે કેમ, તેના પર આરોપ મૂકવામાં આવ્યો છે, અને આગળ કે તે જામીન પર હોય ત્યારે મકોકા હેઠળ ગુનો કરે તેવી શક્યતા નથી. ઉપર નોંધ્યા મુજબ, અપીલકર્તાને તેલગીની ઓર્ગેનાઈઝ્ડ ક્રાઇમ સિન્ડિકેટ, નકલી ટપાલ ટિકિટ છાપવા વગેરેની જાણકારી હતી અને તે અપીલકર્તાના રક્ષણ હેઠળ વેચવામાં આવી રહી હતી અને તેથી તેણે સંગઠિત અપરાધને પ્રોત્સાહન આપ્યું હતું તે નિષ્કર્ષ પર પહોંચવા માટે ઉચ્ચ અદાલત સાથે જે સંજોગો પર ભાર મૂકવામાં આવ્યો છે, તે અપહરણની ઘટના પછી જાન્યુઆરી, ૧૯૯૮માં તેની અને તેલગી વચ્ચેની કથિત વાતચીત છે. અમારા મતે, કથિત વાતચીતમાં અપીલકર્તાનો તેલગી સાથે પરિચય દેખાઈ શકે છે, પરંતુ તે તેલગી દ્વારા સંગઠિત અપરાધ કરવા સાથે અપીલકર્તાની સીધી ભૂમિકાને સાબિત કરવા, મકોકા કલમ ૩ (૨) ની મર્યાદામાં આવતા સંગઠિત અપરાધના અપરાધમાં ઉશ્કેરણીનો ગુનો ઘરે લાવવા અને/અથવા તેણે સંગઠિત અપરાધ સિન્ડિકેટના સભ્ય દ્વારા આવા અપરાધના કમિશન પહેલાં અથવા પછી સંગઠિત અપરાધના કમિશનમાં કોઈ મદદ અથવા સમર્થન આપ્યું હતું અથવા મકોકા હેઠળ કાયદેસર પગલાં લેવાનું ટાળ્યું હતું, આમ, તે પુરતું ન પણ હોઈ શકે. એમ. સી. ઓ. સી. એ. ની કલમ ૨૪ ના કાર્યક્ષેત્રમાં. તે સાચું છે કે જ્યારે કથિત ગુનાની ગંભીરતા ગંભીર હોય, ત્યારે માત્ર કેદનો સમયગાળો અથવા હકીકત એ છે કે નજીકના ભવિષ્યમાં ટ્રાયલ પોતે જ અથવા સંયુક્ત રીતે સમાપ્ત થવાની સંભાવના નથી, તે આરોપીને જામીન પર વિસ્તૃત થવા માટે હકદાર બનાવી શકશે નહીં. તેમ છતાં, જામીન

આપવાનો પ્રશ્ન નક્કી કરતી વખતે આ બંને પરિબલોને પણ ધ્યાનમાં લઈ શકાય છે.

૧૭. ઉપરોક્ત સંજોગોને ધ્યાનમાં રાખીને, ખાસ કરીને આરોપપત્રમાં અપીલકર્તાની ભૂમિકાને ધ્યાનમાં રાખીને, અમારો મત છે કે તે અપીલકર્તાને જામીન આપવા માટે યોગ્ય કેસ છે.

૧૮. પરિણામે, અપીલને મંજૂરી આપવામાં આવે છે અને હાઈકોર્ટ દ્વારા પસાર કરાયેલા આદેશને રદ કરવામાં આવે છે. એવું નિર્દેશ આપવામાં આવે છે કે અપીલકર્તાને પૂણેની વિશેષ અદાલતને સંતોષ થાય તેટલી જ રકમની બે જામીનગીરીઓ સાથે રૂ. ૫ લાખના વ્યક્તિગત બોન્ડ પર જામીન પર મુક્ત કરવામાં આવશે. તે સંહિતાની કલમ ૪૩૮ (૨) માં નિર્ધારિત તમામ શરતોથી પણ બંધાયેલો રહેશે. અપીલકર્તાએ તેનો પાસપોર્ટ, જો કોઈ હોય તો, પૂણેની વિશેષ અદાલત સમક્ષ પણ સુપરત કરવો પડશે.

૧૯. તે કહેવાની જરૂર નથી કે ફરિયાદી પક્ષ દ્વારા એકત્રિત કરવામાં આવેલી સામગ્રીના ગુણદોષ પર ઉપરોક્ત અવલોકનો કામચલાઉ છે, માત્ર આ અપીલના હેતુ માટે, અને કેસના ગુણદોષ પર અંતિમ અભિપ્રાયની અભિવ્યક્તિ તરીકે લેવામાં આવશે નહીં.

અપીલને મંજૂરી આપવામાં આવી.

બી. બી. બી.

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.